

Uitkeringselasticiteiten werkloosheid

Dit achtergronddocument presenteert nieuwe schattingen van uitkeringselasticiteiten bij werkloosheid, die gebruikt zijn voor de beleidsramingen in het hoofdstuk over sociale zekerheid uit Kansrijk arbeidsmarktbeleid. Het aantal werkloosheidsuitkeringen neemt met 0,3% toe bij een 1% langere maximale uitkeringsduur. Bij een 1% hogere uitkering neemt het gebruik van werkloosheidsuitkeringen toe met 0,8%.

De elasticiteit voor uitkeringsduur van 0.3 is lager dan de elasticiteit die het CPB tot nu toe hanteerde. De elasticiteit van 0.8 voor de uitkeringshoogte is daarentegen hoger dan de tot nu toe gehanteerde elasticiteit.

CPB Achtergronddocument

Leonie Gercama, Jan-Maarten van Sonsbeek,
Pim Koopmans (Universiteit Leiden)

Samenvatting

Het gebruik van werkloosheidsuitkeringen neemt met ongeveer 0,3% toe bij een 1% langere maximale uitkeringsduur. Dit blijkt uit een beschouwing van een reeks recent gepubliceerde onderzoeken, waarvan een Franse studie over de periode 2006-2012 de belangrijkste is (Le Barbanchon et al., 2019). De empirische literatuur levert geen directe geschatte uitkeringselasticiteit voor Nederland, maar suggereert wel dat een afname in de maximale uitkeringsduur zorgt voor een afname in het uitkeringsgebruik.

Bij een verandering van 1% in uitkeringshoogte neemt het gebruik van werkloosheidsuitkeringen toe met ongeveer 0,8%. Dit blijkt uit weging van een reeks recent gepubliceerde internationale onderzoeken, waarvan de belangrijkste een Spaans onderzoek over de periode 2012-2014 en een Fins onderzoek over de periode 2002-2005 zijn (Rebollo-Sanz en Rodriguez-Planas, 2019, Uusitalo en Verho, 2010).

1 Inleiding

Dit achtergronddocument, behorende bij Kansrijk arbeidsmarktbeleid update sociale zekerheid, gaat over de uitkeringselasticiteit: het verband tussen hoogte en duur van de WW-uitkering en het aantal uitkeringsgerechtigden in de WW. Over dit verband in Nederland is relatief weinig bekend. De uitkeringselasticiteit is voor het CPB van belang voor het doorrekenen van beleidsmaatregelen, zoals deze onder andere in verkiezingsprogramma's voorkomen.

Om een WW-elasticiteit te bepalen, relateren we internationaal onderzoek aan de Nederlandse situatie. We maken in deze notitie onderscheid naar veranderingen in uitkeringsgebruik als gevolg van veranderingen in maximale uitkeringsduur en uitkeringshoogte. Hierbij geeft de elasticiteit bij uitkeringsduur weer met hoeveel procent de feitelijke uitkeringsduur toeneemt (afneemt) wanneer de maximale uitkeringsduur met 1 procent stijgt (daalt). De elasticiteit bij uitkeringshoogte geeft weer met hoeveel procent de uitkeringsduur toeneemt (afneemt) wanneer het niveau van de uitkeringshoogte met 1 procent stijgt (daalt).¹

In dit achtergronddocument presenteren we eerst de empirische bewijzen van de effecten op basis van uitkeringsduur. Vervolgens laten we de effecten op basis van uitkeringshoogte zien. Tot slot vertalen we deze bevindingen naar de Nederlandse situatie.

2 Literatuur

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van recente wetenschappelijk publicaties over uitkeringselasticiteiten bij werkloosheid. Iedere paragraaf start met een tabel met daarin een overzicht van de verschillende studies die we in het vervolg van de paragraaf beschrijven. De tabel toont per studie het land en periode waar deze betrekking op heeft en of de onderzochte wijziging een toe- of afname in maximale duur c.q. hoogte betreft.

---

¹ We nemen aan dat het effect op uitkeringsduur zich een-op-een vertaalt naar het effect op aantal uitkeringsgerechtigden. Voor additionele uitstroom geldt dat dit direct leidt tot een lager aantal uitkeringsgerechtigden. We gaan er van uit dat het effect op de instroom beperkt is. Weliswaar kan de werkloosheidsuitkering aantrekkelijker worden voor een werknemer maar de beslissing tot ontslag en daaruit volgende werkloosheid ligt bij de werkgever. Dit in tegenstelling tot de arbeidsongeschiktheidsuitkering, waar de eerste ziekmelding (die uiteindelijk kan uitmonden in arbeidsongeschiktheid) altijd uitgaat van de werknemer.

Het effect van deze wijziging op de werkloosheidsduur en/of de feitelijke uitkeringsduur staat in de daaropvolgende (twee) kolom(men). Eventuele bijzondere kenmerken van de studie of van de onderzochte doelgroep staan in de laatste kolom.

2.1 Effecten op basis van de uitkeringsduur

Tabel 2.1 Werkloosheidselasticiteiten op basis van studies waar maximale duur wordt aangepast

Paper	Land	Periode	Toename/ afname maximale duur	Elasticiteit werkloosheids- duur ^(a) naar maximale uitkeringsduur ^(b)	Elasticiteit feitelijke uitkeringsduur $r^{(c)}$ naar maximale uitkeringsduur r	Bijzondere kenmerken
Schmieder et al. (2012)	Duitsland	1987-2004	Toename	-(d)		Conjunctuurcyclus, 40- 49 jarigen
Fackler et al. (2019)	Duitsland	2008-2016	Toename	-	0,48	48-52 jaar oude werknemers ontslagen na faillissement
Fackler et al. (2019)	Duitsland	2008-2016	Toename	-	0,64	Steekproef van 48-52 jaar oude werknemers
Le Barbanchon et al. (2019)	Frankrijk	2006-2012	Toename/afname		0,22 - 0,33	Voltijdswerknemers jonger dan 50 die tweemaal een uitkering ontvangen
Le Barbanchon et al. (2019)	Frankrijk	2006-2012	Toename		0,18 – 0,24	45-55 jarigen
Van Ours en Tuit (2010)	Nederland	2001-2005	Afname		0,4-0,45	Elasticiteit van de <u>instroom</u> . 55-59 jarige mannen.
De Groot en Van der Klaauw (2019)	Nederland	2004-2010	Toename/afname	n.b.		Werklozen boven 35 jaar of lange WW-rechten reageren sterker,
Von Bergh (2019)	Nederland	2001-2009	Afname		n.b.	Uitsplitsing naar uitstroom naar werk, bijstand en geen inkomen.
Farber en Valletta (2015)	Verenigde Staten	2000-2005 en 2007-2012	Toename	0,1		
Landais (2015)	Verenigde Staten	1970-1983	Toename		0,4-0,8	
Johnston en Mas (2018)	Verenigde Staten	2003-2013	Afname	0,29-0,55	0,9	Werklozen die recht hebben op de maximale uitkeringsduur
Marinescu (2019)	Verenigde Staten	2007-2011	Toename	0,14		

(a) De werkloosheidsduur is de duur tot dat een werkloze een baan vindt of zich terugtrekt van de arbeidsmarkt. Dit moment kan plaats vinden nadat de werkloosheidsuitkering is afgelopen.
(b) De maximale uitkeringsduur is de duur waar een werkloze maximaal recht op heeft, op basis van de uitkeringsrechten die diegene heeft opgebouwd.
(c) De feitelijke uitkeringsduur is de werkelijke duur waarin de werkloze gebruik maakt van de werkloosheidsuitkering.
(d) - betekent geen statistisch significant effect.

In Duitsland in de periode 1987-2004 is van het verlengen van de maximale werkloosheidsuitkeringsduur geen significant effect op de feitelijke werkloosheidsduur uitgegaan (Schmieder et al., 2012). Schmieder et al. (2012) schatten in Duitsland het effect van het verlengen van de maximale werkloosheidsuitkeringsduur op de duur van niet werken. Hiervoor gebruiken zij het feit dat ouderen recht hebben op een langere uitkering. Zodra een bepaalde leeftijdsgrens wordt bereikt, deze exacte grens wisselt in de periode 1987-2004, neemt de maximale uitkeringsduur waar men recht op heeft toe. Schmieder et al. (2012) vergelijken mensen net onder de leeftijdsgrenzen met mensen net boven de leeftijdsgrenzen. Ook schatten de auteurs conjuncturele effecten. Uit de analyse blijken wisselende en vaak statistisch insignificante effecten van de uitkeringsduur op de duur dat mensen niet werken. Deze statistische onzekerheid maakt dan ook dat er geen elasticiteit uit het onderzoek kan worden afgeleid. Wel blijkt dat de tijdsduur dat mensen geen baan hebben minder sterk reageert op de maximale uitkeringsduur tijdens recessies. Dit biedt een indicatie dat prikkelverstorende effecten kleiner kunnen zijn tijdens economische crises. Tot slot blijkt dat meer werklozen hun uitkering volledig benutten tijdens recessies. Dit kan duiden op een lager effect van de werkloosheidsuitkering op de werkloosheidsduur tijdens recessies, aangezien dit kan betekenen dat het extra uitkeringsgebruik bestaat uit mensen die niet meer aan het werk komen.

Tussen 2008 en 2016 blijkt dat in Duitsland de feitelijke uitkeringsduur met 0,48% à 0,64% toeneemt wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% stijgt (Fackler et al., 2019). Fackler et al. (2019) maken gebruik van het feit dat individuen in Duitsland die ouder zijn dan 50 jaar langer recht hebben op een werkloosheidsuitkering dan individuen jonger dan 50 jaar. Onder werknemers die ontslagen zijn na een faillissement onderzoeken zij het effect van deze toename. Hieruit blijkt dat de feitelijke uitkeringsduur met 0,48% toeneemt wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% stijgt. Op de totale werkloosheidsduur bestaat geen significant effect. Hierbij moet worden opgemerkt dat het onderzoek zich richt op een specifieke doelgroep: 45- tot-52- jarigen die werkloos zijn geworden na faillissement van het bedrijf waar ze werken. Echter, het effect van een toename in WW rechten op het uitkeringsgebruik blijft positief en significant wanneer de restrictie van het faillissement wordt losgelaten.

In Frankrijk neemt, in de periode, 2006 – 2012, de feitelijke uitkeringsduur met 0,22% à 0,33% toe wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% verandert (Le Barbanchon et al., 2019). Le Barbanchon et al. (2019) benutten een aanpassing in de berekening van de maximale uitkeringsduur in 2009. Door deze aanpassing kon de maximale uitkeringsduur, op individueel niveau, zowel toe- als afnemen. Een 1% langere maximale uitkeringsduur leidde tot een toename in de feitelijke uitkeringsduur van 0,22% à 0,33% in de periode 2006-2012. Uit deze studie blijkt ook dat de elasticiteit hoger is naarmate werklozen minder opgebouwde uitkeringsrechten hebben. Hierbij moet worden opgemerkt dat het onderzoek van Le Barbanchon et al. (2019) zich richt op twee specifieke doelgroepen. Allereerst onderzoeken Le Barbanchon et al. (2019) de effecten voor individuen jonger dan 50 jaar oud die tweemaal in de werkloosheidsuitkering hebben gezeten in de periode 2006-2012 en voorafgaand aan werkloosheid een fulltime baan hadden. Daarnaast onderzoeken Le Barbanchon et al. voor individuen tussen 45 en 55 jaar oud met een fulltime baan voor werkloosheid het effect op werkelijke uitkeringsduur van de toename in maximale uitkeringsduur wanneer de leeftijdsgrens van 50 jaar wordt bereikt. Voor beide doelgroepen heeft de elasticiteit dezelfde richting en is deze van dezelfde orde grootte.

Naar aanleiding van de plotselinge afschaffing van de vervolgutkering in 2003 in Nederland blijkt de elasticiteit van de instroom in de WW 0,4 à 0,45 voor 55- tot 59- jarige mannen (Van Ours en Tuit, 2010). Door de afschaffing van de vervolgutkering in de WW daalde de maximale duur van 7,5 jaar naar 4 jaar voor mensen ouder dan 57,5 jaar. Hiermee verviel de functie van overbruggingsperiode die de WW tot aan de AOW kon vormen voor deze groep. Van Ours en Tuit (2010) gebruiken deze beleidswijziging om het effect op de instroom van 55- tot 59- jarige mannen in de periode 2001-2015 te schatten. De auteurs vinden dat de WW- instroom 0,4% à 0,45% daalt wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% afneemt. Hieruit blijkt dat, naast

werkloosheidsduur, ook de instroom in de WW gevoelig is voor maximale uitkeringsduur. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat deze een zeer specifieke groep en situatie belicht, namelijk een oudere groep werknemers waarvoor de overbrugging naar de AOW wegvalt. Het is niet uit sluiten dat werkgevers door de afschaffing van de vervolguitering het moment van ontslag van oudere werknemers uitstellen, tot het moment dat de WW weer een overbrugging naar de AOW vormt.²

In Nederland neemt de kans op werkherhvatting toe als gevolg van de aanpassing van de maximale uitkeringsduur in 2006 (De Groot en Van der Klaauw, 2019). De Groot en Van der Klaauw (2019) gebruiken de hervorming van de WW uit 2006, die ervoor zorgde dat voor het merendeel van de mensen de maximale uitkeringsduur afnam, om het effect op werkherhvatting te bepalen. Op korte termijn, gemeten via de werkherhvattingkans na 3 maanden, zijn er geen significante effecten van de hervorming. De kans op werk na respectievelijk 6, 12, 24, 36 en 60 maanden neemt daarentegen toe door de hervorming. Gemiddeld neemt de werkloosheidsduur met 6 tot 9 dagen toe, wanneer de uitkering met tien weken wordt verlengd. De Groot en Van der Klaauw (2019) vinden daarnaast dat jongeren minder sterk reageren dan mensen boven de 35. Verder heeft de verkorting van de uitkering een sterker effect op mensen met relatief weinig WW-rechten. Dit komt overeen met de bevinding van de auteurs dat de werkherhvattingkans toeneemt naarmate het einde van het WW-recht in zicht komt.

Naar aanleiding van de afschaffing van de vervolguitering in 2003 en de afname van de maximale uitkeringsduur in 2006 en aanscherping richtlijn Passende Arbeid in 2008 vindt Von Bergh (2019) dat enkel een sterke reductie van WW-rechten leidt tot snellere uitstroom uit de WW-uitkering. De uitstroomkans uit de WW stijgt met 16% van 7,8% naar 9,0% als gevolg van de afschaffing van de vervolguitering. Deze toename in totale uitstroomkans komt zowel door een hogere uitstroom naar werk (van 4,7% naar 5,4%), uitstroom naar bijstand (van 0,3% naar 0,5%) en uitstroom naar geen inkomen (van 0,2% naar 0,4%) in het geval iemand niet doorstroomt naar werk of bijstand. De reductie van de maximale uitkeringsduur leidt alleen bij werklozen ouder dan 55 jaar tot een significante toename van de uitstroomkans (+20%). Dit komt doordat de afname van het maximale WW-recht vooral sterk was voor mensen met een lang arbeidsverleden. De aanscherping van de richtlijn Passende Arbeid heeft geen significante effecten de uitstroomkans uit de WW.

De werkloosheidsduur neemt met 0,1% toe bij een toename van de maximale uitkeringsduur met 1% tussen 2002 en 2011 in de Verenigde Staten (Farber en Valletta, 2015). Door de verlenging van de werkloosheidsuitkering met 15% (een maand) neemt de verwachte werkloosheidsduur toe met 2%. Dit vertaalt zich in een uitkeringselasticiteit van 0,1. Farber en Valletta (2015) vinden dat dit effect voornamelijk bestaat uit het uitstellen van het moment van terugtrekking van de arbeidsmarkt. Dit suggereert dat mensen die weer werk vinden niet substantieel langer een uitkering ontvangen door de verlenging van de maximale duur.

In de periode 1970-1983 neemt in de Amerikaanse staat Louisiana de feitelijke uitkeringsduur met 0,4% à 0,8% toe wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% toeneemt (Landais, 2015). Landais (2015) vindt dat werklozen 1,4 tot 2,8 dagen langer in de werkloosheidsuitkering verblijven wanneer de maximale duur met 1 week toeneemt tussen 1970 en 1983 in Louisiana. Dit vertaalt zich in een uitkeringselasticiteit van 0,4%-0,8%. Belangrijk hierbij is dat Landais (2015) gebruikmaakt van een regression kink design en het effect dus een lokaal effect rondom het afkappunt van maximale uitkeringsduur is. Het gemiddelde effect op de gehele populatie kan hiervan afwijken.

In de Amerikaanse staat Missouri daalt tussen 2003 en 2013 de feitelijke uitkeringsduur met 0,9% wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% afneemt (Johnston en Mas, 2018). In april 2011 vond in

---

² We gaan er dus vanuit dat dit effect niet representatief is voor de gehele groep van uitkeringsgerechtigden.

Missouri een plotselinge vermindering van de maximale duur van werkloosheidsuitkering plaats. Johnston en Mas (2018) vinden voor de periode 2003-2013 dat de duur dat werklozen een uitkering ontvangen met 0,45 maanden daalt door deze wetswijziging. Dit komt neer op een elasticiteit van 0,9%. De werkloosheidsduur daalt met 0,29% à 0,55% wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% afneemt.

In de Verenigde Staten blijkt de verlenging van de maximale uitkeringsduur tijdens de financiële crisis (2007-2011) te leiden tot een 0,14% toename in werkloosheidsduur (Marinescu, 2019). Marinescu (2019) gebruikt voor de schatting van het effect van maximale uitkeringsduur op werkloosheid het feit dat uitkeringsduur in de Verenigde Staten van 26 naar maximaal 99 weken verlengd kon worden tijdens de financiële crisis. Uit deze schatting blijkt dat in de periode 2007-2011 de werkloosheid met 0,14% toeneemt wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% toeneemt op arbeidsmarktniveau. Deze elasticiteit is lager dan de elasticiteit op het niveau van de individuele werkzoekende uit de wetenschappelijke literatuur. Dit duidt er volgens de auteur op dat het verlengen van een werkloosheidsuitkering kan bijdragen aan concurrentie op de arbeidsmarkt, wat op macroniveau gunstig kan zijn aan het begin van een recessie. Marinescu (2019) maakt in het onderzoek ook onderscheid naar sollicitatie-effecten en vacature-effecten. Het aantal sollicitaties neemt met 0,1% af wanneer de maximale uitkeringsduur met 1% stijgt, terwijl er geen significant effect bestaat op het aantal geplaatste vacatures op een online vacaturesite. De schattingen van Marinescu (2019) bieden dus een indicatie dat de effecten van de uitkeringsduur op de werkloosheid voornamelijk aan de kant van de werkzoekenden (*rat race channel*) liggen.

2.2 Effecten op basis van de uitkeringshoogte

Tabel 2.2 Werkloosheidselasticiteit op basis van studies waarbij uitkeringshoogte wordt aangepast

Onderzoek	Land	Periode	Toename/afname hoogte	Elasticiteit duur naar uitkeringshoogte	Bijzondere kenmerken
Uusitalo en Verho (2010)	Finland	2002-2005	Toename	0,79	Ervaren werknemers tussen 37 en 55 jaar met een vast dienstverband voor werkloosheid
Cuelenaere et al, 2014	Nederland	2011	Toename	0,5	
Card et al. (2015b)	Oostenrijk	2001-2012	Afname	-	
Rebollo-Sanz en Rodriguez-Planas (2019)	Spanje	2012-2014	Afname	0,86	Verlaging trede na 180 dagen, 20-50 jarigen met een fulltime dienstverband
Chetty (2008)	Verenigde Staten	1985-2000	Toename	0,53	
Card et al. (2015a)	Verenigde Staten	2003-2013	Afname	0,65-0,9	Laagconjunctuur
Card et al. (2015a)	Verenigde Staten	2003-2013	Afname	0,35	Hoogconjunctuur
Landais (2015)	Verenigde Staten	1970-1984	Toename	0,32	
Lee et al. (2019)	Verenigde Staten	1994	Toename	1,06	
Noot: - betekent geen statistisch significant effect.					

In Finland neemt de uitkeringsduur met 0,79% toe wanneer de uitkeringshoogte met 1% stijgt naar aanleiding van een beleidswijziging in 2003 (Uusitalo en Verho, 2010). Voorheen ontvingen werknemers aan het begin van hun werkloosheidstraject een vast bedrag bovenop een uitkering. In 2003 is dit vaste bedrag afgeschaft en krijgen werklozen in plaats daarvan een hogere maandelijkse uitkering gedurende de eerste 500

uitkeringsdagen. Uit de analyse blijkt dat de uitkeringsduur met gemiddeld 33 dagen toeneemt door de hogere uitkering. Dit vertaalt zich in een uitkeringselasticiteit van 0,79. Het effect blijkt het grootst aan het begin van de uitkeringsperiode. Het effect verdwijnt nadat de hogere maandelijkse uitkering na 500 dagen is afgelopen. Daarnaast blijkt uit een uitsplitsing van enerzijds de verlaging van het vaste bedrag en anderzijds de verhoging van de uitkering dat vooral de hogere uitkering de langere werkloosheidsduur drijft: het effect van de afschaffing van het vaste bedrag is vrijwel nihil. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat enkel werknemers met een vast contract die op het moment van werkloosheid tussen 37 en 54 jaar oud waren, zijn meegenomen in deze studie. Daarnaast merken Uusitalo en Verho (2010) op dat zij de elasticiteit waarschijnlijk overschatten omdat zij enkel kijken naar de tijd tot werkhervatting. Voor andere redenen voor het verlaten van de uitkering bevat hun dataset geen einddatum.

In Nederland leidt een verhoging van de replacement rate met 1 procentpunt tot een relatieve daling in de uitstroomkans met 0,6% (Cuelenaere et al, 2014). In Nederland bedraagt de hoogte van een WW-uitkering 75% van het laatstverdiende loon in de eerste twee maanden en 70% daarna. In sommige sectoren wordt de uitkering bovenwettelijk aangevuld. Cuelenaere, Zwinkels en Oostveen (2014) onderzoeken deze aanvullingen in 2011. Aan dergelijke aanvullingen op de WW werd toen 169 miljoen euro uitgegeven of 3,7 procent van de uitgaven voor de wettelijke WW. Op basis van de kwantitatieve analyses in het onderzoek kan geen uitspraak gedaan worden over de invloed van de bovenwettelijke aanvullingen op de instroom in de WW. De uitstroom uit de WW wordt, gecorrigeerd voor andere kenmerken, wel beïnvloed door de aanwezigheid van bovenwettelijke aanvullingen. De uitstroomkans naar werk van degenen met een bovenwettelijke aanvulling op de WW blijkt 5,2 procent lager dan van degenen die deze aanvulling niet hebben. Een verhoging van de replacement rate met 1 procentpunt, geeft een relatieve daling in de uitstroomkans met 0,6 procent. Dit komt neer op een elasticiteit van de uitstroom naar de uitkeringshoogte van circa 0,5. Onder de aanname dat de uitstroomkansen uniform dalen met een dergelijk percentage, is deze elasticiteit gelijk aan de uitkeringselasticiteit van de duur naar uitkeringshoogte.

Er lijkt geen eenduidige effect van veranderingen in uitkeringshoogte te bestaan in Oostenrijk voor de periode 2001-2012 (Card et al., 2015b). In Oostenrijk is de werkloosheidsuitkering loonafhankelijk met een maximumbedrag. Dit maximum maakt dat boven een bepaald inkomen de *replacement rate* daalt met het inkomen. Card et al. (2015b) gebruiken deze *replacement rate* om het effect van uitkeringshoogte op uitkeringsduur te schatten. Uit deze analyse blijkt geen duidelijke elasticiteit van de uitkeringshoogte, enerzijds vanwege sterk uiteenlopende schattingen en anderzijds vanwege statistische onzekerheid.

In Spanje blijkt in de periode 2012-2014 dat de werkloosheidsduur met 0,86% afneemt na een verlaging van de uitkering met 1% na 180 dagen (Rebollo-Sanz en Rodriguez-Planas, 2019). In Spanje is de hoogte van de werkloosheidsuitkering 70% van het laatstverdiende loon tijdens de eerste 180 dagen werkloosheid. Na 180 dagen daalt dit percentage naar 60%. Tijdens de financiële crisis heeft de Spaanse regering de werkloosheidsuitkering na 180 dagen verlaagd van 60% naar 50% van het laatstverdiende loon voor mensen die na 15 juli 2012 de uitkering instroomden. Rebollo-Sanz en Rodriguez-Planas (2019) gebruiken deze verlaging om het effect op werkloosheidsduur te schatten. Hieruit blijkt dat de baankans voor de groep die na 15 juli 2012 instroomt gemiddeld 41% hoger ligt dan voor de groep die voor die tijd al een uitkering ontving. Dit vertaalt zich in een elasticiteit van 0,86. Uit het onderzoek blijkt dat de baankans vanaf het moment van instroom in de uitkering al hoger ligt, wat duidt op een anticipatie-effect op de verlaging van de uitkering na 180 dagen (Rebollo-Sanz en Rodriguez-Planas, 2019).

In de periode 1985-2000 neemt in de Verenigde Staten de werkloosheidsduur met 0,53% toe wanneer de uitkeringshoogte met 1% toeneemt (Chetty, 2008). Chetty (2008) splitst het effect dat uitkeringshoogte heeft op werkloosheidsduur uit naar een liquiditeitseffect en een moral hazard effect. Het liquiditeitseffect betreft een welvaartsverhogend effect, omdat een hogere uitkering meer consumptie tijdens werkloosheid tot gevolg

heeft. Moral hazard heeft een welvaartsverlagend effect, omdat de impliciete opbrengsten van werkhervatting kleiner worden door een hogere uitkering. In de analyse van Chetty (2008) bedraagt dit liquiditeitseffect 60% van het totale effect van uitkeringshoogte op de werkloosheidsduur.

In de Amerikaanse staat Missouri daalt de uitkeringsduur wanneer de uitkeringshoogte afneemt in de periode 2003-2013. Voor de recessie (2003-2007) neemt de uitkeringsduur met 0,35% af wanneer de hoogte met 1% afneemt. Tijdens de recessie en daarna (2008-2013) is deze afname 0,65% à 0,9% (Card et al., 2015a). In Missouri is de werkloosheidsuitkering loonafhankelijk, maar is deze ongeacht het loon maximaal 250 à 320 dollar per week. Mensen boven een bepaald inkomen zullen bij extra loon dus geen hogere werkloosheidsuitkering krijgen. Card et al. (2015a) gebruiken de variatie die hierdoor in de *replacement rate* ontstaat om het effect van uitkeringshoogte op uitkeringsduur te schatten. Hieruit blijkt een elasticiteit van de uitkeringsduur van 0,35 in de periode voor de recessie en een elasticiteit van 0,65 à 0,9 in de periode daarna. Volgens Card et al. (2015a) kan dit zowel komen doordat er minder banen beschikbaar zijn tijdens economische crises als doordat mensen over minder liquiditeit beschikken in tijden van laagconjunctuur.

Lee et al. (2019) vinden in de Verenigde Staten dat het effect van 1% stijging van de uitkeringshoogte 1,06% stijging van de werkloosheidsduur veroorzaakt. Dit doen Lee et al. (2019) in Washington in 1994 op basis van een hervorming die variatie in de uitkeringshoogte met zich meebracht. Hieruit blijkt een elasticiteit van de werkloosheidsduur met betrekking tot de uitkeringshoogte van 1,06. Een groot deel van deze elasticiteit lijkt uit veranderingen in het gedrag van mensen te bestaan als gevolg van uitkeringsverhoging: nadat de extra uitkeringen voor de gehele groep uitkeringsgerechtigden verrekend zijn, zorgen gedragsaanpassingen van individuen voor 53 cent extra uitkeringskosten per extra euro werkloosheidsuitkering.

In de periode 1970-1983 neemt in de Verenigde Staten de uitkeringsduur met 0,32% toe wanneer de hoogte van de uitkering met 1% toeneemt (Landais, 2015). Landais (2015) maakt gebruik van gegevens over werkloosheidsuitkeringen in de Amerikaanse Staten Idaho, Louisiana, Missouri, New Mexico en Washington. Landais (2015) gebruikt de elasticiteit voor Washington om een moral hazard effect en een liquiditeitseffect te bepalen. De tweede component is relatief groot voor zowel de elasticiteit van duur (zie vorige paragraaf) en hoogte. Dit komt overeen met de bevinding van Chetty uit 2008.

3 Elasticiteit voor Nederland

De studies in paragraaf 2.1 en 2.2 gaan over het gedrag van een representatieve werknemer binnen de groep die in de desbetreffende studie is onderzocht. Dit maakt dat de elasticiteiten als deze werknemer goed gedefinieerd is naar de hele bevolking vertaald kunnen worden. De vertaling naar de Nederlandse situatie gaat dan vooral om het selecteren van die studies uit het overzicht van recente wetenschappelijke publicaties, die zo goed mogelijk de Nederlandse situatie benaderen. Daarbij is relevant dat een aanpassing van de maximale duur van de WW-uitkering niet noodzakelijkerwijze invloed heeft op de WW-duur van alle uitkeringsgerechtigden, enerzijds aangezien een deel van de werklozen al voor het verstrijken van hun maximale uitkeringsduur uitstroomt en anderzijds omdat in Nederland de maximale duur stapsgewijs opgebouwd wordt op basis van het arbeidsverleden en een aanpassing van de duur niet alle stapjes in die opbouw in gelijke mate hoeft te treffen. Om die reden ligt een minder sterk verband tussen maximale uitkeringsduur en uitkeringsgebruik dan tussen uitkeringshoogte en uitkeringsgebruik voor de hand.

3.1 Uitkeringsduur

De empirische literatuur levert geen directe geschatte uitkeringselasticiteit voor Nederland, maar suggereert wel dat een afname in de maximale uitkeringsduur zorgt voor een afname in het uitkeringsgebruik. De studie van Von Bergh (2019) toont aan dat een sterke reductie van WW-rechten de kans op uitstroom uit de uitkering doet toenemen. Verder tonen De Groot en Van der Klaauw (2019) aan dat de kans op werkhervatting stijgt wanneer de maximale uitkeringsduur afneemt. Dit zorgt ervoor dat de werkloosheidsduur afneemt. Echter, deze studie toont niet het effect op de feitelijke uitkeringsduur. De werkhervatting kan ook plaatsvinden nadat de werkloosheidsuitkering is afgelopen. De studie door Van Ours en Tuit (2010) toont aan dat de instroom van oudere mannen in de WW is afgenomen na het afschaffen van de vervolguutkering in 2003, waarbij moet worden opgemerkt dat dit een bijzondere situatie betreft. Voor deze specifieke groep vervalt hiermee de overbrugging naar de AOW. Hiermee lijkt het effect niet representatief voor de gemiddelde Nederlandse werkloze omdat voor werkgevers een extra prikkel kan uitgaan van deze overbruggingsfunctie. Al met al volgt er uit deze 3 studies geen directe elasticiteit voor het uitkeringsgebruik, maar suggereren ze wel dat er een positief verband bestaat tussen een verandering in maximale uitkeringsduur en de feitelijke duur in de uitkering.

De Franse studie van Le Barbanchon et al. (2019) is van de studie het meest relevant voor de huidige situatie in Nederland. Net als in Nederland worden de rechten op een werkloosheidsuitkering opgebouwd op basis van het arbeidsverleden met een maximum van 2 jaar. Daarnaast is de onderzoeksperiode van Le Barbanchon et al. (2019) redelijk recent in vergelijking tot andere studies in het literatuuroverzicht. De onderzoekspopulatie is, in tegenstelling tot andere publicaties, breed. Le Barbanchon et al. (2019) onderzoekt de effecten op werklozen tot 50 jaar, waar in andere publicaties veelal de effecten op oudere werklozen wordt onderzocht.

De Amerikaanse studies zijn minder goed te vergelijken met de Nederlandse situatie. In Amerika is de maximale uitkeringsduur normaliter een half jaar (26 weken). Tijdens de financiële crisis kon deze verlengd worden naar 99 weken. Bijna een verviervoudiging van de maximale duur. Dit is een zeer forse toename bij een relatief korte maximale duur. Hierdoor zijn de effecten in het Amerikaanse systeem veel groter dan in de huidige Nederlandse situatie.

Hiermee komen we tot een elasticiteit van 0.3 voor uitkeringsduur. Het gebruik van werkloosheidsuitkeringen neemt ongeveer 0,3% toe bij een 1% langere maximale duur. Deze elasticiteit ligt aan de bovenkant van de bandbreedte uit het onderzoek van Le Barbanchon et al. (2019). Uit de studie van De Groot en Van der Klaauw (2019) weten we dat oudere werklozen sterker reageren op prikkels in de maximale duur. Ook uit de Duitse studie van Faclker et al. (2019) onder oudere werklozen blijkt dat de uitkeringselasticiteit voor deze groep hoger ligt. Daarom nemen we een elasticiteit aan de bovenkant van de bandbreedte van Le Barbanchon et al. (2019) om te corrigeren voor het feit dat ouderen sterker reageren. Over alle publicaties in het literatuuroverzicht is de gemiddelde elasticiteit ongeveer 0.5. Voor de Nederlandse situatie zitten we daar onder vanwege het verschil in instituties met Amerika.

3.2 Uitkeringshoogte

De studie van Cuelenaere, Zwinkels en Oostveen (2014) geeft als enige een schatting voor Nederland, hieruit een elasticiteit van 0.5 voor de uitkeringshoogte bij bovenwettelijke aanvullingen. Het onderzoek geeft een wat smalle basis voor harde conclusies. Het betreft een relatief oude studie, en de onderzoekers baseren zich enkel op gegevens uit één jaar: 2011. Dat was qua conjunctuur een atypisch jaar, waardoor de

effecten uit deze studie alleen niet representatief zijn. Daarom nemen we ook de resultaten mee uit andere landen om tot een elasticiteit voor uitkeringshoogte te komen.

Mede op basis van de Spaanse studie van Rebollo-Sanz en Rodriguez-Planas (2019) en Finse studie van Uusitalo en Verho (2010) komen we tot een elasticiteit van 0.8 voor de uitkeringshoogte. In Spanje is de hoogte van de uitkering net als in Nederland 70% van het laatst verdiende loon. Na 6 maanden wordt de uitkering verlaagd. De duur van de uitkering in Spanje is net als in Nederland maximaal 2 jaar. In Finland kent men ook een getrapt systeem qua uitkeringshoogte. Daarnaast is de Finse beleidswijziging, in tegenstelling tot de overige studies, ingevoerd in een periode van economische stabiliteit. Mede hierom en het feit dat de Spaanse studies recenter is, veronderstellen we een uitkeringselasticiteit voor de uitkeringshoogte van 0.8.

De Oostenrijkse en Amerikaanse studies zijn minder goed vergelijkbaar met de Nederlandse situatie. De uitkeringen in de landen liggen lager dan in Nederland. Hierdoor zullen de effecten bij een verandering in hoogte minder goed vergelijkbaar zijn.

Literatuur

Card, D., A. Johnston, P. Leung, A. Mas, A. en Z. Pei, 2015a, The effect of unemployment benefits on the duration of unemployment insurance receipt: New evidence from a regression kink design in Missouri, 2003-2013, *American Economic Review*, vol. 105(5): 126-130.

Card, D., D.S. Lee, Z. Pei en A. Weber, 2015b, Inference on causal effects in a generalized regression kink design, *Econometrica*, vol. 83(6): 2453-2483.

Chetty, R., 2008, Moral hazard versus liquidity and optimal unemployment insurance, *Journal of political Economy*, vol. 116(2): 173-234.

Cuelenaere, B., W.S. Zwinkels en A.A. Oostveen, 2014, Praktijk en effecten van bovenwettelijke CAO-aanvullingen ZW, loondoorbetaling bij ziekte, WIA en WW. AStri Beleidsonderzoek en -advies en Epsilon Research.

Fackler, D., J. Stegmaier en E. Weigt, 2019, Does extended unemployment benefit duration ameliorate the negative employment effects of job loss?, *Labour Economics*, vol. 59: 123-138.

Farber, H.S. en R.G. Valletta, 2015, Do extended unemployment benefits lengthen unemployment spells? Evidence from recent cycles in the US labor market, *Journal of Human Resources*, vol. 50(4): 873-909.

Groot, N. de en B. Van der Klaauw, 2019, The effects of reducing the entitlement period to unemployment insurance benefits, *Labour Economics*, vol. 57: 195-208

Johnston, A.C. en A. Mas, A. 2018, Potential unemployment insurance duration and labor supply: The individual and market-level response to a benefit cut, *Journal of Political Economy*, vol. 126(6): 2480-2522.

Landais, C., 2015, Assessing the welfare effects of unemployment benefits using the regression kink design. *American Economic Journal: Economic Policy*, vol. 7(4): 243-278.

Le Barbanchon, T., R. Rathelot en A. Roulet, 2019, Unemployment insurance and reservation wages: Evidence from administrative data, *Journal of Public Economics* 171 p. 1-17.

Lee, D.S., P. Leung, C.J. O'Leary, Z. Pei en S. Quach, 2019, Are Sufficient Statistics Necessary? Nonparametric Measurement of Deadweight Loss from Unemployment Insurance (No. w25574). National Bureau of Economic Research.

Marinescu, I., 2019, Reprint of: The general equilibrium impacts of unemployment insurance: Evidence from a large online job board, *Journal of Public Economics*, vol. 171: 70-85.

Ours, J.C. van en S. Tuit, 2010, How changes in unemployment benefit duration affect the inflow into unemployment, *Economics Letters*, vol. 109(2): 105-107.

Rebollo-Sanz, Y.F. en N. Rodriguez-Planas, 2016, When the going gets tough... Financial incentives, duration of unemployment and job-match quality, *The Journal of Human Resources*, vol. 55(1): 119-163.

Schmieder, J.F., T. Von Wachter en S. Bender, S., 2012, The effects of extended unemployment insurance over the business cycle: Evidence from regression discontinuity estimates over 20 years, *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 127(2): 701-752.

Von Bergh, M., 2019, Sleutelen aan de WW: werkt dat? Effecten van duurverkorting en aanscherping passende arbeid, *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 2019(35): 125-140.

Uusitalo, R. en J. Verho, 2010, The effect of unemployment benefits on re-employment rates: Evidence from the Finnish unemployment insurance reform, *Labour Economics*, vol. 17(4): 643-654.